

„Cvetnik“.

(Glej 152. berilno vajo: „Vrbsko jezero“.)

Ljudska ta pravljica je le-sim pretiskana iz „Cvetnika“. „Cvetnik“ je bërilo za slovensko mladino, katero je izdal užé opisani Anton Janežič. Obsega prvi, drugi in tretji del ter se rabi kot šolska knjiga po srednjih šolah (t. j. po gimnazijah, realkah in učiteljiščih.)

O p ó m n j a. S tem se končava „slovstvena zgodovina“ v „Drugem Berilu“; prihodnjič pride na vrsto „slovstvena zgodovina“ v „Tretjem Berilu“.

O cerkvenem petji.

Poročal pri okrajnem učiteljskem zborovanju v Št. Petru v dan 2. julija 1884. l. — Andr. Pernè.

Doba naša, spoznavši potrebo, národno zavest slovenskemu národu s pripomočjo zgodovine in značaja njegovega povzdigniti, je našla nekaj let sem z národnega stališča novih proizvodov, kateri na omiko in oliko našega národa mnogo vplivajo.

Spoznavanje slovenskemu národu prirojenega svojstva, spoznavanje njegovega napredka, spoznavanje tudi kakih njegovih pomot — vse to razširja čut in moč národne zavesti.

Precejšen donesek národnemu življenju in bitju je tudi petje. In kje si svetonosni kraj, začetek blagemu gibanju našega pevskega čutstva, blagodejni kraj olike našega ljudstva? Oj, to si ti, hram Gospodov, ki te je sezidala roka blagih in pridnih rok seljanov, čutečih, da tam je dom, kamor hití, vabljen po zvonečih glasovih ratar sè svojim sinkom, pripovedovaje mu mej potom o krasnih orgljah, o prelepem petji v hiši božji.

Zvon je utihnil. Zbrani pobožni dvigujejo svete želje proti nebu; a zdaj završé orglje in ž njimi se ujema glas, — pobožni národni glas, umeven in sočuten uhu in srcu v cerkvi pričujočega pobožnega občinstva. „Oj, kako je bilo lepo danes pri sveti maši!“ — vskliknejo župljáni, povrnivši se iz cerkve domov.

Stariši z mladino vred veselé se v domačem krogu vsled občutkov cerkvenega petja Gospodovega dneva, in nežna mladina ponavlja veselega srca pobožne glasove, kateri so jej v svetišči nezabljivo v čutje segli. Pesen cerkvena postala je národna, kajti prepeva se od vasi do vasi; stari in mladi oživljajo svoje pobožne občutke do Boga, mirujejo v lepem soglasji sè svojim bližnjim, ter se navdušujejo za delo prihodnjega dneva.

„Kakšno naj bo cerkveno petje?“ Od nekdam užé je služba božja petje, blago umetnost si v svojo blaženo povzdigo privabila, in ta umetnost iskala si je vsake blaženosti. Vera in petje sta si v tesni zvezi; obojno veže duhovita vez. Najlepše cvetje glasbene umetnosti hrani cerkvena svečanost.

Globoka in pristrčna ljubav do petja, je našemu národu prirojena od mladih nog zvezi in sorodstvu z vero. Kakor zvon, odzvoneč, doní še dolgo svojega glasú odmev — tako naj pesem crkvena dolgo še budí v odmevu glasove milega národnega — pobožnega petja.

Zvon ljudskega petja izliva najsvetejša čutila, naj si bodo v čast božjo, v čast domovine, v poveličevanje narave ali prijaznosti ljubezni in društvenemu življenju namenjena — vsa pevska čutila odmevajo soglasno: „Jeden glas nam je podloga — večna resnica!“

Petje je tudi podloga ljubezni do bližnjega.

Cerkev vnema s petjem národ k pobožnosti, k ljubezni do Boga in do bližnjega.

Ako hočemo s cerkvenim petjem ta blagodejni namen popolnem doseči, kaj bomo storili?

Bodemo li iskali glasbenih umotvorov takih, ki niso čutstvu in značaju našega národa prirodni? Bomo mar iskali preumetno poraznih glasov najnovejših glasbenih umeteljníkov, katerih naš pobožni národ nikdar svojih, v srcu čutečih, imel ni — in bržkone tudi imel ne bode? — Slovenski národ prepeva iz dna svojega srca pobožne pesni Bogu na čast — a le take z vso gorečnostjo, ki mu iz srčnih čutil izvirajo in nasprotno tudi v sreč segajo.

„Cerkveno petje naj bi imelo torej cerkveno-národno podlogo.“ Na taki podlogi bi se mogla edino le s pomočjo in trdom muzikalnega učiteljskega stanu olika zaželjenega „cecilijanskega petja“ v cerkvi polagoma doseči.

Pogoj k temu namenu je edino le šolska mladina, na katero merodajno le učitelj — pevovodja vplivati more.

Na hip — na mah pa se ta želja izvršiti ne dá, tembolj, ker so v merodajnih krogih cerkveni predstojniki — ne brez pomislika in vzroka — o tej pravični zadevi sami nejedini. Pomislimo le to, da severni Slovani ljubijo mehko čuteče vglasbovanje (Moll) in mi Jugoslovani — mar nam ni prirojeno poslušalo na bolj živahno čuteče (Dur) umotvore — in to tembolj med prostim národom?

Kako li se zamore hipoma v slovenskem národu tak umotvorni muzikalni prevrat izvršiti?

Govori se sicer, v tej ali uni cerkvi se poje strogo „koralno“ da! — a kako? — Koral se je sicer popeval, a koralnega petja ni bilo ne duha ne sluha v cerkvenem pomenu besede. Treba je, ako se vzvišeni namen cerkvenega petja dostojno izvršiti hoče, — namreč srca verníkov k pobožnosti vnemati, — da se ozira na národu razumno zmožnost, da se oliki crkvenega petja polagoma pot gladi — in to se bode zgodilo tem prej, čem prej se bodo cerkveni glasbeni umotvori ozirali na podlogo slovenskega národnega čutstva.

Da se olika pobožnemu cerkvenemu petju temeljito uvede, začnimo tam, kjer je začetek do prihodnjega napredka milega slovenskega petja — pri naši nežni mladini, da prepeva še v poznih letih:

„Bogu v slavo in čast,
Kar národu je last.“

Kratkovidnost pri šolski mladini.

Gotovo je malo starišev, ki bi vedeli, da se ta zdaj gotovo najbolj razširjena bolezen po šolah sistematično — če tudi nehotoma — vzgojuje. In vendar je tako! V ljudskih šolah, osobito v nižjih razredih, rabijo se za računanje skriljaste kvadrirane tablice in ravno taki zvezki pač le zato, da se otroci takoj s početka privadijo večstopnja števila prav jedno pod drugo pisati. Dokazano je zdaj, da je raba takih tablic in številnic za učenceve oči jako škodljiva, in to zaradi tega, ker oči, ako učenec dalj časa gleda in išče te kvadrate, posebno če so rudeče načrtani, jako trpé. Mnogi zdravniki in tudi bavarski medicinalni nadodbor so tega mnénja, da se mora raba kvadriranih tablic in številnic popolnoma odpraviti, baš ker so dostokrat vzrok kratkovidnosti.

Bavarsko náučno ministerstvo izdalo je užé na podlogi te zdravniške izjave prepoved gledé rabe rečenih učil.

Ker se higijenično vprašanje v ljudski odgoji mora v prvi vrsti v poštev jemati, upati smemo, da se sčasoma gledé tega tudi pri nas kaj ukrene.

— j —

Ako hočemo s cerkvenim petjem ta blagodejni namen popolnem doseči, kaj bomo storili?

Bodemo li iskali glasbenih umotvorov takih, ki niso čutstvu in značaju našega národa prirodni? Bomo mar iskali preumetno poraznih glasov najnovejših glasbenih umeteljskih, katerih naš pobožni národ nikdar svojih, v srcu čutečih, imel ni — in bržkone tudi imel ne bode? — Slovenski národ prepeva iz dna svojega srca pobožne pesni Bogu na čast — a le take z vso gorečnostjo, ki mu iz srčnih čutil izvirajo in nasprotno tudi v sreč segajo.

„Cerkveno petje naj bi imelo torej cerkveno-národno podlogo.“ Na taki podlogi bi se mogla edino le s pomočjo in trudom muzikalnega učiteljskega stanu olika zaželjenega „cecilijanskega petja“ v cerkvi polagoma doseči.

Pogoj k temu namenu je edino le šolska mladina, na katero merodajno le učitelj — pevovodja vplivati more.

Na hip — na mah pa se ta želja izvršiti ne dá, tembolj, ker so v merodajnih krogih cerkveni predstojniki — ne brez pomislika in vzroka — o tej pravični zadevi sami nejedini. Pomislimo le to, da severni Slovani ljubijo mehko čuteče vglasbovanje (Moll) in mi Jugoslovani — mar nam ni prirojeno poslušalo na bolj živahno čuteče (Dur) umotvore — in to tembolj med prostim národom?

Kako li se zamore hipoma v slovenskem národu tak umotvorni muzikalni prevrat izvršiti?

Govori se sicer, v tej ali uni cerkvi se poje strogo „koralno“ da! — a kako? — Korala se je sicer popeval, a koralnega petja ni bilo ne duha ne sluha v cerkvenem pomenu besede. Treba je, ako se vzvišeni namen cerkvenega petja dostojno izvršiti hoče, — namreč srca vernikov k pobožnosti vnemati, — da se ozira na národu razumno zmožnost, da se oliki crkvenega petja polagoma pot gladi — in to se bode zgodilo tem prej, čem prej se bodo cerkveni glasbeni umotvori ozirali na podlogo slovenskega národnega čutstva.

Da se olika pobožnemu cerkvenemu petju temeljito uvede, začnimo tam, kjer je začetek do prihodnjega napredka milega slovenskega petja — pri naši nežni mladini, da prepeva še v poznih letih:

„Bogu v slavo in čast,
Kar národu je last.“

Kratkovidnost pri šolski mladini.

Gotovo je malo starišev, ki bi vedeli, da se ta zdaj gotovo najbolj razširjena bolezen po šolah sistematično — če tudi nehotoma — vzgojuje. In vendar je tako! V ljudskih šolah, osobito v nižjih razredih, rabijo se za računanje skriljaste kvadrirane tablice in ravno taki zvezki pač le zato, da se otroci takoj s početka privadijo večstopnja števila prav jedno pod drugo pisati. Dokazano je zdaj, da je raba takih tablic in številnic za učenceve oči jako škodljiva, in to zaradi tega, ker oči, ako učenec dalj časa gleda in išče te kvadrate, posebno če so rudeče načrtani, jako trpé. Mnogi zdravniki in tudi bavorski medicinalni nadodbor so tega mnénja, da se mora raba kvadriranih tablic in številnic popolnoma odpraviti, baš ker so dostokrat vzrok kratkovidnosti.

Bavarsko náučno ministerstvo izdalo je užé na podlogi te zdravniške izjave prepoved gledé rabe rečenih učil.

Ker se higijenično vprašanje v ljudski odgoji mora v prvi vrsti v poštev jemati, upati smemo, da se sčasoma gledé tega tudi pri nas kaj ukrene.

— j —